STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY JULIANE KOKOTT přednesené dne 28. června 2011[1]

Obsah

I – Úvod ..... I - 11858

II – Právní rámec ..... I - 11858

A – Směrnice EIA ..... I - 11858

B – Směrnice o ochraně ptáků ..... I - 11860

C – Směrnice o stanovištích ..... I - 11861

III – Skutkový stav, postup před zahájením soudního řízení a návrhy ..... I - 11863

IV – Právní posouzení ..... I - 11867

A – K povolení záměrů „Nueva Julia“ a „Ladrones“ s ohledem na oblast ochrany ptactva „Alto Sil“ ..... I - 11867

1. K nezbytnosti posouzení záměrů ..... I - 11868

2. K posouzení důsledků pro LVS „Alto Sil“ z hlediska cílů její ochrany ..... I - 11870

B – K poškozování oblasti ochrany ptactva „Alto Sil“ ..... I - 11873

1. K použitelnosti čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ..... I - 11873

2. K vlivům záměrů ..... I - 11876

1 — Původní jazyk: němčina.

a) Ke spotřebě ploch ..... I - 11876

b) K vlivům na sousední plochy ..... I - 11878

c) K bariérovému účinku záměrů povrchových dolů ..... I - 11879

d) Dílčí závěr ..... I - 11880

3. K odpovědnosti Španělska ..... I - 11880

4. K odůvodnění negativního ovlivnění tetřeva hlušce ..... I - 11881

5. Dílčí závěr ke druhé části druhého žalobního důvodu ..... I - 11884

C – K prozatímní ochraně navrhované lokality významné pro Společenství (LVS) „Alto Sil“ ..... I - 11884

D – K povolení záměrů s ohledem na LVS „Alto Sil“ ..... I - 11886

E – K negativnímu ovlivnění LVS „Alto Sil“ ..... I - 11887

1. Ke zničení ploch s chráněnými stanovišti ..... I - 11888

2. K vyrušování na sousedních plochách a k bariérovému účinku ..... I - 11889

3. Dílčí závěr ke druhé části čtvrtého žalobního důvodu ..... I - 11891

F – Ke směrnici EIA ..... I - 11891

1. K nezbytnosti posuzování vlivů na životní prostředí ..... I - 11891

2. K posuzovaným vlivům na životní prostředí ..... I - 11892

V – K nákladům řízení ..... I - 11895

VI – Závěr ..... I - 11896

I – Úvod

1. V tomto řízení pro nesplnění povinnosti Komise namítá, že Španělsko při povolování a při dozoru nad záměry provozování různých povrchových dolů v regionu Kastilie-León porušilo směrnici EIA [2] a směrnici o stanovištích [3]. Provozy se nacházejí na území chráněném podle směrnice o stanovištích a směrnice o ochraně ptáků [4]. Komise vytýká posuzování vlivů některých záměrů na životní prostředí a negativní ovlivnění oblasti.

2. Mnoho vzniklých právních otázek lze vyřešit na základě existující judikatury. Doposud však ještě nebylo objasněno, jak daleko sahá povinnost vyloučit poškozování stanovišť a vyrušování druhů podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, jedná-li se o vlivy záměrů, které byly povoleny před začátkem používání ochranných opatření směrnice o stanovištích [5]. Nejasnosti existují rovněž ohledně nezbytného obsahu posuzování vlivů na životní prostředí podle směrnice EIA [6]. Krom toho přináší případ potíže především při hodnocení složitého skutkového stavu.

II – Právní rámec

A – *Směrnice EIA*

3. Článek 2 odst. 1 stanoví cíl směrnice EIA:

„Členské státy přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění, aby před vydáním povolení podléhaly záměry, které mohou mít významný vliv na životní prostředí mimo jiné v důsledku své povahy, rozsahu nebo umístění,

2 — Směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí (Úř. věst. L 175, s. 40; Zvl. vyd. 15/01, s. 248) ve znění směrnice Rady 97/11/ES ze dne 3. března 1997 (Úř. věst. L 73, s. 5; Zvl. vyd. 15/03, s. 151).

3 — Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Ú ř. věst. L 206, s. 7; Zvl. vyd. 15/02, s. 102), naposledy ve znění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1882/2003 ze dne 29. září 2003 (Úř. věst. L 284, s. 1; Zvl. vyd. 01/04, s. 447).

4 — Směrnice Rady 79/409/EHS ze dne 2. dubna 1979 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 15/01, s. 98), v konsolidovaném znění směrnice 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 (Úř. věst. L 20, s. 70).

5 — K tomu viz zejména níže, bod 68 a násl. a bod 106 a násl.

6 — K tomu viz zejména níže, bod 68 a násl.

požadavku získat povolení a posouzení z hlediska jejich vlivů. Tyto záměry jsou vymezeny v článku 4.“

4. Článek 3 směrnice EIA popisuje předmět posuzování vlivů na životní prostředí:

„Posuzování vlivů na životní prostředí vhodným způsobem určí, popíše a posoudí v každém jednotlivém případě a v souladu s články 4 až 11 přímé a nepřímé vlivy záměru na tyto faktory:

– člověka, faunu a flóru,

– půdu, vodu, ovzduší, podnebí a krajinu,

– hmotný majetek a kulturní dědictví,

– vzájemné působení mezi faktory uvedenými v první, druhé a třetí odrážce.“

5. Podle čl. 4 odst. 1 a přílohy I bodu 19 směrnice EIA podléhá povrchová těžba, pokud plocha místa přesahuje 25 hektarů, posouzení v souladu s články 5 až 10.

6. Článek 5 směrnice EIA stanoví, které informace je třeba v rámci posuzování vlivů na životní prostředí poskytnout:

„1. V případě záměrů, které podle článku 4 musí podléhat posouzení vlivů na životní prostředí v souladu s články 5 až 10, přijmou členské státy nezbytná opatření k zajištění, aby oznamovatel poskytl ve vhodné formě informace upřesněné v příloze IV, pokud:

a) členské státy považují tyto informace za důležité v dané fázi povolovacího řízení a vzhledem ke zvláštním rysům konkrétního záměru nebo určitého druhu záměrů a složek životního prostředí, které by mohly být zasaženy;

b) členské státy považují za odůvodněné požadovat po oznamovateli, aby tyto informace shromáždil, mimo jiné s ohledem na současné poznatky a metody posuzování.

2. [...]

3. Informace, které má oznamovatel poskytnout v souladu s odstavcem 1, musí zahrnovat alespoň:

– popis záměru obsahující informace o jeho umístění, povaze a rozsahu,

– popis zamýšlených opatření k vyloučení a omezení významných škodlivých vlivů a je-li to možné i k jejich nápravě,

– údaje nezbytné k určení a posouzení hlavních vlivů, které by záměr mohl mít na životní prostředí,

– nástin hlavních alternativních řešení uvažovaných oznamovatelem a uvedení hlavních důvodů jeho výběru, s přihlédnutím k vlivům na životní prostředí,

– všeobecně srozumitelné shrnutí informací uvedených v předchozích odrážkách.

4. Popis (1) možných významných vlivů navrhovaného záměru na životní prostředí vyplývajících z:

– existence záměru jako celku;

– využívání přírodních zdrojů;

– emise znečišťujících látek, vzniku rušivých vlivů a zneškodňování odpadu

a oznamovatelem vypracovaný popis předpovědních metod použitých k posouzení vlivů na životní prostředí.

[...]

([1]) Tento popis by měl zahrnovat přímé a jakékoliv nepřímé, sekundární, kumulativní, krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé, stálé a dočasné, pozitivní a negativní vlivy záměru.“

4. [...]“

7. Informace podle čl. 5 odst. 1 směrnice EIA jsou upřesněny v příloze IV:

„[...]

B – *Směrnice o ochraně ptáků*

8. Článek 4 odst. 1 a 2 směrnice o ochraně ptáků stanoví, že členské státy označí území nejvhodnější k ochraně ptáků podle

přílohy I směrnice a území stěhovavých ptáků jako zvláště chráněná území (dále jen „ZCHÚ“).

9. V příloze I směrnice o ochraně ptáků je uveden zejména tetřev hlušec (*Tetrao urogallus*).

10. Článek 4 odst. 4 věta 1 směrnice o ochraně ptáků upravuje ochranu ZCHÚ:

„S ohledem na ochranu oblastí uvedených v odstavcích 1 a 2 přijmou členské státy vhodná opatření pro předcházení znečišťování nebo poškozování stanovišť nebo jakýmkoli rušivým zásahům, které negativně ovlivňují ptáky, pokud by mohly být významné z hlediska cílů tohoto článku.“

C – *Směrnice o stanovištích*

11. Podle čl. 4 odst. 1 a přílohy III (etapa 1) směrnice o stanovištích navrhnou členské státy Komisi lokality, na nichž se vyskytují typy přírodních stanovišť uvedené v příloze I a druhy původní pro toto území uvedené v příloze II. Komise podle těchto návrhů v souladu s čl. 4 odst. 2 a přílohou III (etapa 2) vybere oblasti, které zařadí na seznam lokalit významných pro Společenství (dále jen „LVS“).

12. Některé z druhů a typů přírodních stanovišť chráněných podle směrnice o stanovištích se považují za prioritní. Podle čl. 1 písm. d) a h) se vyznačují tím, že jsou ohrožené a Unie má zvláštní odpovědnost za jejich ochranu.

13. Pro projednávaný případ jsou významné následující neprioritní typy přírodních stanovišť uvedené v příloze I směrnice o stanovištích:

– 4030 – Evropská suchá vřesoviště,

– 4090 – Endemické porosty nízkých keříků v horách Středomoří s druhy rodu Genista,

– 6160 – Travinné porosty s *Festuca indigesta* v iberských horách,

– 6510 – Nížinné sečené louky s druhy (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*),

– 8230 – Křemičité skály s pionýrskou vegetací (*Sedo-Scleranthion* nebo *Sedo albi-Veronicion dillenii*) a

– 9230 – Galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*.

14. Kromě toho je nutno poukázat na medvěda hnědého (*Ursus arctos*), který je uveden v příloze II směrnice o stanovištích jako prioritní druh.

15. Ustanovení k ochraně lokality jsou obsažena v čl. 6 odst. 2 až 4 směrnice o stanovištích:

„2. Členské státy přijmou vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů [, jakož i] vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

3. Jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, podléhá odpovídajícímu posouzení [svých] důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. S přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

4. Pokud navzdory negativnímu výsledku posouzení důsledků pro lokalitu musí být určitý plán nebo projekt z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn a není-li k dispozici žádné alternativní řešení, zajistí členský stát veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě NATURA 2000. O přijatých kompenzačních opatřeních uvědomí Komisi.

[…]“

16. K tomu desátý bod odůvodnění směrnice o stanovištích uvádí,

„že musí být přiměřeně hodnoceny veškeré plány a programy, které by mohly významně ovlivnit cíle ochrany v lokalitě, která již byla k ochraně navržena nebo bude navržena v budoucnosti“.

17. Článek 7 směrnice o stanovištích přenáší tato ustanovení na LVS podle směrnice o ochraně ptáků:

„Povinnosti vyplývající z ustanovení čl. 6 odst. 2, 3 a 4 této směrnice nahrazují povinnosti vyplývající z první věty čl. 4 odst. 4 směrnice 79/409/EHS, pokud jde o území

označená podle čl. 4 odst. 1 nebo obdobně uznaná podle čl. 4 odst. 2 uvedené směrnice, a to ode dne provádění této směrnice nebo ode dne označení nebo uznání členským státem podle směrnice 79/409/EHS, podle toho, které datum je pozdější."

18. Tuto právní úpravu vysvětluje sedmý bod odůvodnění směrnice o stanovištích takto:

„všechny tyto vyhlášené oblasti, včetně těch, které jsou nebo budou klasifikovány jako zvláště chráněná území podle směrnice Rady 79/409/EHS [...], budou zařazeny do spojité evropské ekologické sítě".

III – Skutkový stav, postup před zahájením soudního řízení a návrhy

19. Lokalita „Alto Sil", na horním toku řeky Sil, má rozlohu více než 43 000 hektarů a nachází se na severozápadě španělského regionu Kastilie-León, v přímé blízkosti regionů Galicie a Asturie. Je součástí řetězce velkoplošných chráněných území, která převážně navazují jedno na druhé a sahají od Galicie až po Kantábrii [7].

20. Španělsko navrhlo „Alto Sil" v roce 1998 podle směrnice o stanovištích jako ZCHÚ a vyhlásilo ji v roce 2000 jako LVS podle směrnice o ochraně ptáků. Dne 7. prosince 2004 zařadila Komise lokalitu pod č. ES0000210 na seznam ZCHÚ podle směrnice o stanovištích [8].

21. Ve standardním formuláři údajů, ve kterém se Komisi sděluje oblast, je uvedeno mimo jiné 10 – 15 exemplářů medvěda hnědého a 42 – 47 samčích exemplářů kantábrijského poddruhu tetřeva hlušce (*Tetrao urogallus*), jakož i zejména následující přírodní stanoviště:

– 4030 – Evropská suchá vřesoviště (50 % oblasti, tj. více než 21 000 hektarů);

– 4090 – Endemické porosty nízkých keříků v horách Středomoří s druhy rodu Genista (6 % oblasti, tj. přibližně 2 600 hektarů);

7 — Viz http://natura2000.eea.europa.eu/N2KGisViewer.html#siteCode=ES0000210.

8 — Rozhodnutí Komise ze dne 7. prosince 2004, kterým se přijímá seznam lokalit významných pro Společenství v atlantské biogeografické oblasti podle směrnice Rady 92/43/EHS [oznámeno pod číslem K(2004) 4032] [Úř. věst. L 387, s. 1 (25)].

– 6160 – Travinné porosty s *Festuca indigesta* v iberských horách (1 % oblasti, tj. přibližně 430 hektarů);

– 8230 – Křemičité skály s pionýrskou vegetací *Sedo-Scleranthion* nebo *Sedo albi-Veronicion dillenii* (13 % oblasti, tj. více než 5 500 hektarů) a

– 9230 – Galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica* (6 % oblasti, tj. přibližně 2 600 hektarů).

22. Komise se v roce 2001 dozvěděla o různých záměrech povrchové těžby uhlí, které by na lokalitu „Alto Sil" mohly mít nepříznivý účinek.

23. Po prvních šetřeních vyzvala Komise Španělsko poprvé v roce 2003 k vyjádření k možným porušením směrnice o stanovištích a směrnice EIA. V roce 2005 zaslala Španělsku první odůvodněné stanovisko. Španělsko v odpovědi předložilo mimo jiné studii, v níž jsou posouzeny vlivy různých záměrů a navržena opatření k ochraně oblasti (dále jen „studie z roku 2005") [9].

24. V důsledku dvou rozsudků Soudního dvora [10] posoudila Komise nově skutkový stav a podruhé vyzvala Španělsko k vyjádření dne 29. února 2008. Po odpovědi ze dne 7. května 2008 a dalších kontaktech následovalo dne 1. prosince 2008 druhé odůvodněné stanovisko Komise, v němž Španělsku stanovila lhůtu do 1. února 2009 za účelem ukončení porušování práva Unie. Španělsko k tomu do 30. července 2009 sdělilo další informace.

25. Záměry povrchové těžby se podle projednávaných informací dělí na dvě skupiny.

26. Severně od řeky Sil a obce Villablino probíhá těžba na vrcholcích hor a horských hřebenech. Mezi těmito provozy se většinou rozkládají údolí s potoky, takže jsou od sebe vzdáleny přibližně jeden až dva kilometry. Komise má výhrady vůči povrchovému dolu „Feixolín" (95,86 hektaru, povolen v roce 1986, mezitím renaturován) a na něj navazujícímu dolu „Ampliación de Feixolín" (rozšíření „Feixolín", 93,9 hektaru), jakož i dolu „Fonfría" (350 hektarů, povolen dne 21. července 1999). Krom toho jsou směrem na východ a na západ od těchto provozů plánovány další

9 — Informe relativeo a la queja 2001/4914 – Análisis de afecciones y propuesta de medidas, s. 184 a násl. přílohy žaloby.

10 — Rozsudky ze dne 13. ledna 2005, Dragaggi a násl. (C-117/03, Recueil, s. I-167), a ze dne 14. září 2006, Bund Naturschutz in Bayern a další (C-244/05, Sb. rozh. s. I-8445).

povrchové doly. Všechny z nich se nacházejí v lokalitě „Alto Sil“.

27. Obzvláště komplikovaná je situace s ohledem na rozšíření dolu „Feixolín“. Tento záměr nebyl při uplynutí lhůty uvedené v odůvodněném stanovisku ještě povolen, avšak v dílčí oblasti o rozloze 35,24 hektaru byl již prováděn. Španělské orgány tudíž dne 9. listopadu 2009 uložily pokutu a nařídily určitá opatření [11]. Již dne 11. června 2009 byla však těžba v tomto dolu povolena v dílčí oblasti o rozloze 39,62 hektaru a dne 7. října 2009 byla nařízena určitá opatření k omezení a ke kompenzaci vlivů na životní prostředí.

28. Ve vzdálenosti přibližně 10 až 15 kilometrů jižně od řeky Sil, na jihozápadě obce Villa Seca de Laciano se nacházejí další provozy vytýkané Komisí, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ (196 hektarů, povolen v roce 1986, již z velké části renaturován), „Nueva Julia“ (405 hektarů, povolen v roce 2003) a „Ladrones“ (117 hektarů, povolen v roce 2003). Tyto – a další plánovaný provoz – spolu přímo sousedí. Pouze „Ladrones“ se nachází uvnitř lokality „Alto Sil“.

29. Navzdory španělským informacím je Komise nadále toho názoru, že právo Unie bylo porušeno, a projednávanou žalobou, která došla kanceláři Soudního dvora dne 20. října 2009, tudíž navrhuje

1. určit,

a) že Španělské království tím, že povolilo povrchovou těžbu v dolech „Fonfría“, „Nueva Julia“ a „Ladrones“ bez posouzení, které by umožnilo vhodným způsobem určit, popsat a posoudit přímé, nepřímé a kumulativní vlivy existujících povrchových těžebních provozů, nesplnilo povinnosti, které pro ně vyplývají z článků 2 a 3, jakož i z čl. 5 odst. 1 a 3 směrnice EIA;

b) že Španělské království od roku 2000, kdy byla lokalita „Alto Sil“ vyhlášena ZCHÚ:

– tím, že povolilo těžbu v povrchových dolech „Fonfría“, „Nueva Julia“ a „Ladrones“, aniž by vhodným způsobem posoudilo možné vlivy těchto záměrů, a v každém případě, aniž by byly dodrženy podmínky, za nichž mohly být záměry z důvodů převažujícího veřejného zájmu a neexistence alternativních řešení, navzdory riziku, které je s nimi spojeno pro chráněný

11 — Viz s. 442 a násl. přílohy žalobní odpovědi.

živočišný druh „tetřev hlušec“, který byl důvodem vyhlášení „Alto Sil“ ZCHÚ, jakož i tím, že Komisi byla oznámena pouze kompenzační opatření nezbytná k zajištění soudržnosti sítě NATURA 2000 a

– tím, že nepřijalo nezbytná opatření k zabránění poškozování stanovišť a významného vyrušování tohoto druhu, který byl důvodem vyhlášení této ZCHÚ, těžbou v povrchových dolech „Feixolín“, „Salguero-Prégame--Valdesegadas“, „Fonfría“, „Ampliación de Feixolín“ a „Nueva Julia“,

nesplnilo povinnosti, které pro ně ve vztahu k ZCHÚ „Alto Sil“ vyplývají z čl. 6 odst. 2, 3 a 4 ve spojení s článkem 7 směrnice o stanovištích;

c) že Španělské království od ledna 1998 tím, že v souvislosti s těžbou v dolech „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ a „Nueva Julia“ nepřijalo opatření nezbytná k ochraně ekologického významu, který má navrhovaná lokalita „Alto Sil“ na vnitrostátní úrovni, nesplnilo ve vztahu k této lokalitě povinnosti, které pro ně vyplývají podle judikatury Soudního dvora z rozsudků ze dne 13. ledna 2005, Dragaggi, C-117/03, a ze dne 14. září 2006, Bund Naturschutz in Bayern, C-244/05, a

d) že Španělské království od prosince 2004

– tím, že povolilo záměry povrchové těžby (v dolech „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ a „Nueva Julia“), jež mohou mít významný vliv na chráněné hodnoty, jež byly důvodem pro vyhlášení „Alto Sil“ LVS, aniž by provedlo vhodné posouzení možných vlivů těchto dolů a v každém případě, aniž by byly dodrženy podmínky, za nichž mohly být záměry, navzdory riziku, které je s nimi spojeno pro chráněné hodnoty, které byly důvodem vyhlášení „Alto Sil“, výlučně z důvodů převažujícího veřejného zájmu a v případě neexistence alternativních řešení a pouze po

oznámení kompenzační opatření nezbytných k zajištění soudržnosti sítě NATURA 2000 Komisi, uskutečněny,

– jakož i tím, že nepřijalo nezbytná opatření k zabránění poškozování stanovišť živočišných druhů, jakož i jejich vyrušování těžbou v dolech „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“, a „Ampliación de Feixolín“,

nesplnilo povinnosti, které pro ně vyplývají ve vztahu k LVS „Alto Sil“ z čl. 6 odst. 2, 3 a 4 směrnice o stanovištích; jakož i

2. uložit Španělskému království náhradu nákladů řízení.

30. Španělské království navrhuje:

a) zamítnout žalobu a

b) uložil žalujícímu orgánu náhradu nákladů řízení.

31. Účastníci řízení předložili pouze písemná vyjádření.

IV – Právní posouzení

32. Na rozdíl od pořadí uvedeného v žalobě přezkoumám nejprve žalobní důvody týkající se směrnice o stanovištích a teprve poté použití směrnice EIA.

A – *K povolení záměrů „Nueva Julia“ a „Ladrones“ s ohledem na oblast ochrany ptactva „Alto Sil“*

33. Komise zastává v rámci první části druhého žalobního důvodu názor, že Španělsko při povolování záměrů „Nueva Julia“ a „Ladrones“ v roce 2003 porušilo čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích s ohledem na ZCHÚ „Alto Sil“.

34. Již v okamžiku návrhu tohoto záměru v roce 2001 [12] vyhlásilo Španělsko ZCHÚ jako oblast ochrany ptactva, takže řízení

12 — Viz s. 72 přílohy žalobní odpovědi k záměru „Nueva Julia“ a s. 98 přílohy žalobní odpovědi k záměru „Ladrones“.

o povolení podle článku 7 směrnice o stanovištích podléhala čl. 6 odst. 2 až 4 směrnice.

35. Podle čl. 6 odst. 3 první věty směrnice podléhá jakýkoli plán nebo projekt, který s určitou lokalitou přímo nesouvisí nebo není pro péči o ni nezbytný, avšak bude mít pravděpodobně na tuto lokalitu významný vliv, a to buď samostatně, nebo v kombinaci s jinými plány nebo projekty, odpovídajícímu posouzení svých důsledků pro lokalitu z hlediska cílů její ochrany. Podle druhé věty schválí příslušné orgány příslušného státu tento plán nebo projekt s přihlédnutím k výsledkům uvedeného hodnocení důsledků pro lokalitu a s výhradou odstavce 4 teprve poté, co se ujistí, že nebude mít nepříznivý účinek na celistvost příslušné lokality, a co si v případě potřeby opatří stanovisko široké veřejnosti.

36. Článek 6 odst. 4 směrnice o stanovištích dovoluje záměr za určitých podmínek navzdory negativnímu výsledku postupu podle odstavce 3 přesto uskutečnit.

1. K nezbytnosti posouzení záměrů

37. Záměry povrchových dolů s péčí o ZCHÚ „Alto Sil“ nesouvisí, ani pro ni nejsou nezbytné. Vzhledem k tomu se neuplatní příslušné výjimky z použitelnosti povinného posouzení uvedené v čl. 6 odst. 3 první věty směrnice o stanovištích.

38. Posouzení by tudíž bylo nezbytné, pokud by jednotlivé záměry mohly mít samostatně nebo v kombinaci s jinými plány a projekty významný vliv na lokalitu. O takový případ se jedná již tehdy, existuje-li pravděpodobnost nebo nebezpečí, že plány nebo projekty mají na dotčenou lokalitu významný vliv [13].

39. Jak vyplývá z čl. 6 odst. 3 první věty směrnice o stanovištích ve spojení s jejím desátým bodem odůvodnění, je nutno posoudit významnost vlivu plánů nebo projektů na tuto lokalitu z hlediska cílů její ochrany [14].

40. Takové posouzení je třeba provést v případě pochybností ohledně nedostatku významného vlivu s přihlédnutím zejména k zásadě obezřetnosti. To je jedním ze základů politiky vysoké úrovně ochrany, kterou Unie v oblasti životního prostředí podle čl. 191 odst. 2 prvního pododstavce SFEU

13 — Rozsudky ze dne 7. září 2004, Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, Sb. rozh. s. I-7405, bod 43), a ze dne 4. října 2007, Komise v. Itálie (Altamura, C-179/06, Sb. rozh. s. I-8131, bod 34).

14 — Viz rozsudky citované v poznámce pod čarou 13 Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, bod 46 a násl., jakož i Altamura, bod 35.

sleduje. V jeho světle je nutno vykládat směrnici o stanovištích [15].

41. Vzhledem k tomu, že v rámci řízení pro porušení povinnosti musí Komise prokázat, že došlo k tvrzenému porušení Smlouvy, je ovšem její věcí předložit dostatečné opěrné body pro to, že plán nebo projekt ve světle zvláštních charakteristik a podmínek životního prostředí dotčené lokality mají významný vliv na tuto lokalitu z hlediska cílů její ochrany [16].

42. Výtky Komise se týkají zachování kantábrijského tetřeva hlušce. Tento poddruh tetřeva hlušce se ve Španělsku považuje za ohrožený. Je bezesporu předmětem cílů ochrany oblasti ochrany ptactva „Alto Sil".

43. Je tudíž nutno přezkoumat, zda jsou oba povrchové těžební provozy způsobilé mít významný vliv na zachování kantábrijského tetřeva hlušce v oblasti ochrany ptactva „Alto Sil".

44. Těžební provoz „Ladrones" se nachází uvnitř chráněného území. Přímo dotčené plochy již tudíž nemohou přispět k zachování tetřeva hlušce, přinejmenším do renaturace. Dokonce i po ukončení těžby bude dlouho trvat, než plochy opět dosáhnout srovnatelné ekologické funkčnosti, bude-li to vůbec možné.

45. Ostatní části lokality mohou být rovněž ohroženy hlukem, vibracemi a dalšími vlivy vyvolanými uskutečňováním záměru. Podle studie předložené Španělskem může hluk z povrchového dolu dosahovat vzdálenosti až čtyř kilometrů; pro vibrace se předpokládá působení do vzdálenosti 300 metrů [17]. Tyto možné vlivy jsou obzvlášť závažné, neboť provoz „Ladrones" přímo sousedí s takzvaným areálem kritickým pro zachování tetřeva hlušce, tedy s předpokládaným upřednostňovaným stanovištěm tohoto druhu [18].

46. „Nueva Julia" se sice nachází mimo ZCHÚ, avšak přímo na jeho hranici. Vyrušování částí lokality, zejména hlukem a vibracemi, jsou tedy rovněž možná. To platí zejména pro uvedený kritický areál, který se nachází

15 — Rozsudky Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, bod 44) a ze dne 13. prosince 2007, Komise v. Irsko (C-418/04, Sb. rozh. s. I-10947, bod 254).

16 — Rozsudek Altamura (citovaný v poznámce pod čarou 13, bod 37 a násl. a tam uvedená judikatura).

17 — Informe relativo a la queja 2001/4914, příloha 9 žaloby, s. 221 a násl.

18 — AS-03, viz Plano I, s. 48 přílohy žaloby.

ve vzdálenosti nejvýše jednoho kilometru od hranice dolu „Nueva Julia“.

47. Kromě toho je nutno připomenout, že čl. 6 odst. 3 první věta směrnice o stanovištích nezahrnuje pouze vlivy, které jsou možné při odděleném posuzování jednotlivých plánů nebo projektů, nýbrž výslovně působení různých plánů a projektů ve vzájemné kombinaci. Takové spolupůsobení je v projednávaném případě možné již proto, že různé záměry povrchové těžby jsou prováděny nebo přinejmenším plánovány ve velké vzájemné blízkosti. K tomu mohou přistoupit další vlivy, například osídlování a vznik dopravních cest v této lokalitě. Přitom je třeba myslet nejen na vyrušování druhu v takzvaném kritickém areálu, nýbrž také na to, že různé výskyty druhu mohou být od sebe navzájem vzdáleny, takže by byla ztížena či znemožněna výměna mezi příslušnými populacemi [19].

48. Oba záměry povrchové těžby jsou tudíž způsobilé mít významný vliv na zachování kantábrijského tetřeva hlušce v oblasti ochrany ptactva „Alto Sil“. Tento odhad je potvrzen tím, že Španělsko samotné uvedlo záměry povrchové těžby ve standardním formuláři údajů pro oblast jako významné ohrožení lokality.

2. K posouzení důsledků pro LVS „Alto Sil“ z hlediska cílů její ochrany

49. Je tudíž nutné posoudit důsledky obou záměrů na chráněné území.

50. Toto posouzení musí proběhnout takovým způsobem, aby příslušné orgány získaly jistotu ohledně toho, že se plán nebo projekt nepříznivým způsobem neprojeví na celistvost dotčené lokality, přičemž jsou orgány povinny požadované povolení zamítnout, jestliže existuje nejistota o tom, že se takové vlivy nevyskytnou [20].

51. Co se týče kritérií, podle kterých mohou příslušné orgány dospět k nezbytné jistotě, odkázal Soudní dvůr na to, že z vědeckého hlediska nesmí existovat rozumná

19 — Viz Informe sobre la incidencia de las actividades mineras sobre el urogallo cantábrico in Laciana, příloha 19 žaloby, s. 650 a násl.

20 — Rozsudky Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, body 56 a 57), ze dne 26. října 2006, Komise v. Portugalsko (Castro Verde, C-239/04, Sb. rozh. s. I-10183, bod 20), a ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie (Santa Caterina, C-304/05, Sb. rozh. s. I-7495, bod 58).

pochybnost [21] do té míry, že orgány musí vycházet z nejlepších příslušných vědeckých poznatků [22].

52. Z argumentů Španělska ani ze spisu nelze seznat, že s ohledem na zachování tetřeva hlušce bylo takové posouzení provedeno.

53. V projednávaných dokumentech k povolování povrchové těžby „Nueva Julia" není tetřev hlušec zmíněn ani jednou.

54. Španělsko sice poukazuje na to, že se v rozhodnutí o povolení povrchové těžby „Ladrones" uvádí, že možné vlivy tohoto záměru na tetřeva hlušce byly přezkoumány a uspokojivě posouzeny [23]. To je ovšem pouze tvrzení orgánu příslušného k vydání povolení a není jako takové způsobilé prokázat přiměřené posouzení důsledků pro lokalitu. Příslušný dokument Španělsko nepředložilo.

55. Španělsko sice zdůrazňuje, že místa páření tetřeva hlušce nejsou dotčena, z toho však nevyplývá, že tetřev hlušec zůstane nepoškozen ve všech stádiích svého vývoje. Zejména není vyloučeno, že bude negativně ovlivněno užívání výše uvedeného kritického areálu na vytěžené ploše obou povrchových dolů.

56. A konečně se Španělsko odvolává na uvedenou studii z roku 2005, která posuzuje možné vlivy záměru „Fonfría" a také kumulativní vlivy s jinými záměry povrchové těžby. Zde lze však ponechat stranou, zda tato studie dostatečně posuzuje důsledky záměrů „Nueva Julia" a „Ladrones" pro ochranu tetřeva hlušce v oblasti ochrany ptactva „Alto Sil". Důsledky záměru pro lokalitu musí být totiž podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích posouzeny před jeho povolením [24]. Zde však byla dotčená povolení udělena již v roce 2003.

57. Jak správně uvádí Komise, tato studie mimoto stanoví, že dříve provedenými posouzeními důsledků pro lokalitu nebyly vlivy záměrů dobře přezkoumány [25].

21 — Rozsudek Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, body 59 a 67), Castro Verde (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 24), jakož i Komise v. Irsko (citovaný v poznámce pod čarou 15, bod 258).

22 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 59).

23 — Poznámka pod čarou 4 k bodu 20 dupliky s odkazem na povolení tohoto záměru ze dne 24. listopadu 2003, s. 105 a násl. přílohy žalobní odpovědi.

24 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 72).

25 — Strana 240 přílohy žaloby.

58. Vzhledem k tomu, že záměry „Nueva Julia“ a „Ladrones“ nebyly tudíž přiměřeně posouzeny, je povolení vydané výše uvedenými orgány nepochybně v rozporu s čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích. Povolení podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích by totiž předpokládalo, že příslušné orgány nabudou jistoty ohledně toho, že plán nebo projekt nebude mít nepříznivý účinek na celistvost dotčené lokality [26]. Taková jistota však byla bez posouzení důsledků pro lokalitu vyloučena.

59. Ze stejných důvodů nebyly splněny podmínky pro povolení podle čl. 6 odst. 4 směrnice o stanovištích. Podle tohoto předpisu přijme členský stát v případě, že plán nebo projekt musí být navzdory negativnímu výsledku posouzení provedeného podle čl. 6 odst. 3 první věty směrnice z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, přesto uskutečněn, a není-li k dispozici žádné alternativní řešení, veškerá kompenzační opatření nezbytná pro zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě NATURA 2000 [27].

60. Španělsko sice zdůrazňuje význam těžby pro místní hospodářství a zastává názor, že vlivy na zachování tetřeva hlušce jsou minimální. Na těchto úvahách však bez řádného posouzení vlivů na životní prostředí nezáleží.

61. Článek 6 odst. 4 směrnice o stanovištích se totiž použije pouze poté, co byly prozkoumány vlivy plánu nebo projektu podle čl. 6 odst. 3 směrnice. Znalost důsledků z hlediska cílů ochrany dotčené lokality je nezbytnou podmínkou pro použití čl. 6 odst. 4. Bez ní nelze přezkoumat podmínku použití této právní úpravy výjimky. Posouzení příslušných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu a otázky, zda existují méně nepříznivé alternativy, totiž vyžaduje porovnání nepříznivých účinků, jež pro lokalitu vyvstávají v důsledku připravovaného plánu nebo projektu, navzájem. Krom toho musí být nepříznivé účinky pro lokalitu přesně identifikovány, aby bylo možno stanovit druh dalších kompenzačních opatření [28].

26 — Rozsudky Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou13, body 56 a 57), Castro Verde (citovaný v poznámce pod čarou20, bod 20), a Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou20, bod 58).

27 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 81).

28 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 83).

62. Španělsko tudíž tím, že povolilo těžbu v dolech „Nueva Julia“ a „Ladrones“, aniž by přiměřeným způsobem posoudilo možné důsledky těchto projektů pro lokalitu, porušilo čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích.

B – *K poškozování oblasti ochrany ptactva „Alto Sil“*

63. Druhou částí druhého žalobního důvodu Komise vytýká, že Španělsko porušilo čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, neboť nebyla přijata nezbytná opatření k zabránění poškozování ZCHÚ „Alto Sil“ způsobeného provozem povrchových dolů „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, rozšíření „Feixolín“ a „Nueva Julia“.

64. Podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích přijmou členské státy vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany podléhajících tomuto ustanovení vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, jakož i vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

1. K použitelnosti čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích

65. Nejprve je nutno posoudit, zda je čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích použitelný na vlivy těchto záměrů. Toto ustanovení se totiž nevztahuje na veškerá poškozování nebo vyrušování chráněných území. Soudní dvůr několikrát určil, že byl-li plán nebo projekt povolen postupem podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, pak je, co se týče vlivu tohoto plánu nebo projektu na dotčené chráněné území, současné použití obecné ochranné normy čl. 6 odst. 2 nadbytečné [29].

66. V souladu s tím se čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích vztahuje na již provedená opatření rozšíření „Feixolín“. Ta byla provedena bez povolení, takže se zde čl. 6 odst. 3 a 4 ještě nemohl uplatnit.

67. Krom toho z výsledku předcházejícího posouzení podle čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích vyplývá, že se čl. 6 odst. 2 vztahuje rovněž na vlivy záměru „Nueva Julia“.

29 — Rozsudek Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, bod 35).

Jestliže totiž bylo pro plán nebo projekt uděleno povolení s porušením čl. 6 odst. 3 směrnice, pak lze konstatovat porušení čl. 6 odst. 2 vzhledem k ZCHÚ, je-li prokázáno poškozování stanoviště nebo vyrušování druhů, pro něž bylo dotčené území určeno [30].

68. Použití čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích na vlivy povrchových dolů „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas" a „Fonfría" by však mohla bránit skutečnost, že byly povoleny předtím, než byla použitelná ochrana území podle směrnice o stanovištích.

69. Soudní dvůr již rozhodl, že byl-li projekt povolen před uplynutím lhůty pro provedení směrnice o stanovištích, nebo bylo-li před přistoupením dotčeného státu k Evropské unii zahájeno řízení o povolení, nepodléhá požadavkům čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích, co se týče posouzení *ex ante* jeho důsledků pro dotčenou lokalitu [31]. Nebylo by totiž vhodné, aby řízení složitá již na vnitrostátní úrovni a formálně zahájená před datem uplynutí lhůty pro provedení uvedené směrnice byla ztížena a zpožděna z důvodu specifických požadavků uložených touto směrnicí a aby tím byly dotčeny již vzniklé situace. [32]

70. Tato judikatura se však týká pouze procesních aspektů. Pokud jde o hmotněprávní požadavky na ochranu území podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, zdůraznil Soudní dvůr naproti tomu několikrát, že nejsou existujícími povoleními vyloučeny. Toto ustanovení tak umožňuje vyhovět hlavnímu cíli zachování a ochrany kvality životního prostředí, včetně ochrany přírodních stanovišť, jakož i volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve smyslu prvního bodu odůvodnění směrnice, jestliže se plán schválený podle čl. 6 odst. 3 nebo takový projekt později – i když nedošlo k pochybení příslušných vnitrostátních orgánů – prokáže jako způsobilý vyvolat poškození nebo významná vyrušování [33]. Článek 6 odst. 2 může krom toho zavazovat k tomu, aby existující

30 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou20, bod 94), pro ilustraci mé stanovisko v této věci ze dne 19. dubna 2007, bod 62, viz také rozsudek Komise v. Irsko (citovaný v poznámce pod čarou15, bod 263) a mé stanovisko v této věci ze dne 14. září 2006, bod 173.

31 — Rozsudky ze dne 23. března 2006, Komise v. Rakousko (Lauteracher Ried, C-209/04, Sb. rozh. s. I-2755, body 53 až 62), a ze dne 14. ledna 2010, Stadt Papenburg (C-226/08, Sb. rozh. s. I-131, bod 48).

32 — Rozsudek Lauteracher Ried (citovaný v poznámce pod čarou 31, bod 57, s odkazem na judikaturu ke směrnici EIA).

33 — Rozsudek Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, bod 37).

povolení bylo dodatečně přezkoumáno [34]; v souladu s tím spadá uskutečňování záměru povoleného před uplynutím lhůty k provedení směrnice o stanovištích do působnosti tohoto ustanovení [35].

71. V důsledku toho zavazuje čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích členské státy k tomu, aby rovněž s ohledem na staré záměry přijaly nezbytná opatření k zabránění poškozování nebo vyrušování chráněných území. Oprávněné zájmy majitele povolení musí být v naléhavém případě uspokojeny odškodněním.

72. Tato judikatura není v rozporu se zákazem retroaktivity právních norem. Nová právní norma platí v zásadě většinou od svého vstupu v platnost. Není sice použitelná na právní postavení vzniklá a pravomocně nabytá v době platnosti starého práva, použije se avšak na jejich budoucí účinky. [36] Proto mohou například nové právní normy o ochraně patentů omezit dosah ochrany existujících patentů. [37] Srovnatelná je situace v případě existujících povolení záměrů, které mohou poškozovat nebo významně vyrušovat chráněná území. Po vyhlášení území mohou být prováděny pouze v tom rozsahu, v němž jsou slučitelné s ochranou území.

73. Co se týče ochrany tetřeva hlušce, pak je vyloučena chráněná dobrá víra v trvání povolení ostatně již proto, že je nutno vycházet z toho, že lokalita „Alto Sil“ podléhala již před svým vyhlášením oblastí ochrany ptactva přísným požadavkům na ochranu faktické oblasti ochrany ptactva podle čl. 4 odst. 4 první věty směrnice o ochraně ptáků [38], přestože Komise nenamítala porušení tohoto ustanovení. Záměry, které mohou lokalitu poškozovat nebo významně vyrušovat, nesměly být tudíž v zásadě již od přistoupení Španělska k Evropskému hospodářskému společenství v roce 1986 [39] povolovány [40].

34 — Rozsudek ze dne 20. října 2005, Komise v. Spojené království (C-6/04, Sb. rozh. s. I-9017, bod 58).

35 — Rozsudek Stadt Papenburg (citovaný v poznámce pod čarou 31, bod 49).

36 — Rozsudky ze dne 6. července 2010, Monsanto Technology (C-428/08, Sb. rozh. s. I-6765, bod 66), a ze dne 16. prosince 2010, Stichting Natuur en Milieu (C-266/09, Sb. rozh. s. I-13119, bod 32).

37 — Rozsudek Monsanto Technology (citovaný v poznámce pod čarou 36, bod 69).

38 — Viz rozsudky ze dne 7. prosince 2000, Komise v. Francie (Basses Corbières, C-374/98, Recueil, s. I-10799, body 47 a 57), ze dne 20. září 2007, Komise v. Itálie (Valloni e steppe pedegarganiche, C-388/05, Sb. rozh. s. I-7555, bod 18), a ze dne 18. prosince 2007, Komise v. Španělsko (Kanal Segarra-Garrigues, C-186/06, Sb. rozh. s. I-12093, bod 26).

39 — Viz rozsudek ze dne 2. srpna 1993, Komise v. Španělsko (Santoña-Sümpfe, C-355/90, Recueil, s. I-4221, bod 11).

40 — V tomto rozsahu je situace srovnatelná s rozsudkem Komise v. Itálie (Valloni e steppe pedegarganiche, citovaný v poznámce pod čarou 38).

74. Vlivy záměrů, které byly povoleny před vyhlášením ZCHÚ „Alto Sil“, tudíž podléhají čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích.

2. K vlivům záměrů

a) Ke spotřebě ploch

75. Článek 6 odst. 2 směrnice o stanovištích vyžaduje vhodná opatření, aby se na chráněných územích vyloučila poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, jakož i vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

76. Vzhledem k tomu, že se v případě tohoto žalobního důvodu jedná o ZCHÚ podle směrnice o ochraně ptáků, nezáleží přímo na dalším poškozování jejich přírodních stanovišť, nýbrž na poškozování stanovišť ptáků, pro něž byla ZCHÚ určena – zde tetřev hlušec – jakož i na možných vyrušováních těchto druhů.

77. Ve prospěch poškozování stanovišť přichází v projednávaném případě v úvahu především spotřeba ploch jednotlivými záměry [k tomu viz a)]. Je však nutno posuzovat také možná vyrušování sousedních ploch hlukem a vibracemi [k tomu viz b)], jakož i bariérový účinek záměrů [k tomu viz c)].

78. Všechny Komisí vytýkané záměry jsou náročné z hlediska ploch, které nemohou být užívány kantábrijským tetřevem hlušcem přinejmenším během provozu povrchového dolu, avšak pravděpodobně rovněž po delší následující období renaturace. Spotřeba ploch poškozuje ZCHÚ ve smyslu čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, má-li nepříznivý účinek na ochranu druhů ptactva, pro něž byla ZCHÚ určena [41].

79. Záměry „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ a „Nueva Julia“ se však nacházejí mimo ZCHÚ „Alto Sil“. Jejich spotřeba plochy tudíž nemůže přímo způsobit poškození lokality.

41 — Rozsudek Komise v. Itálie (Valloni e steppe pedegarganiche, citovaný v poznámce pod čarou 38, body 22 a 27).

80. Naproti tomu povrchové doly „Fonfría“, „Feixolín“ a rozšíření „Feixolín“ využívají plochy uvnitř ZCHÚ. Komise uvádí, že tyto záměry údajně zničily typ stanoviště vhodný pro tetřeva hlušce 9230, galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*.

81. V případě „Feixolín“ ani v případě rozšíření „Feixolín“ však Komise neposkytla příslušný důkaz. Uvádí sice, aniž by to bylo zpochybněno, že uvedené stanoviště existovalo přímo *mimo* hranice „Feixolín“ ještě v roce 2008. Tato okolnost však nutně nevede k předpokladu, že *uvnitř* tohoto záměru byly po roce 2000 zničeny výskyty tohoto stanoviště. Jestliže tam toto stanoviště někdy existovalo, mohlo být zničeno již před vyhlášením ZCHÚ v roce 2000. Krom toho se přinejmenším starý záměr „Feixolín“ podle uvedené studie z roku 2005 tohoto typu stanoviště nedotkl [42]. Pro rozšíření „Feixolín“ uvádí sice studie ztrátu ve výši 19,9 hektaru tohoto typu stanoviště [43], avšak tento záměr byl dosud uskutečněn pouze na jedné třetině stanovené těžební plochy [44]. Nelze tudíž vyloučit, že se typ stanoviště 9230 vyskytuje pouze mimo dosud dotčené plochy.

82. Naproti tomu podle studie z roku 2005 předložené Španělskem zničil důl „Fonfría“ 17,92 hektaru typu stanoviště vhodného pro tetřeva hlušce 9230 galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica* [45]. Tento záměr byl povolen v červenci roku 1999 a podle spisu byl prováděn od roku 2001 [46], tedy teprve po vyhlášení ZCHÚ.

83. Tento zásah do ZCHÚ je kvalitativně závažnější než vykácení asi 2 500 stromů pro lyžařskou sjezdovku v italské ZCHÚ srovnatelné velikosti, které Soudní dvůr považoval za porušení čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích [47]. Celoročně provozovaný povrchový důl totiž brání užívání plochy ptactvem ještě podstatně silněji než sjezdovka, která je užívána pouze v zimě.

84. Španělsko sice uvádí, že dotčené plochy neměly pro ochranu tetřeva hlušce žádný význam. K odůvodnění však odkazuje pouze na nepřítomnost míst páření. Páření je však pouze jeden z úseků v životním cyklu tetřeva hlušce. V souladu s tím také studie z roku 2005 předložená Španělskem stanoví, že tetřeva hlušce ohrožuje odstranění vegetace [48].

42 — Strana 235 přílohy žaloby.
43 — Strana 235 přílohy žaloby.
44 — K rozsahu práce viz s. 442 žalobní odpovědi.
45 — Strana 235 přílohy žaloby.
46 — Viz s. 497 přílohy žaloby.
47 — Rozsudek Santa Caterina (citovaný v poznámce pod čarou 20, bod 95).
48 — Strana 232 přílohy žaloby.

85. Provádění záměru „Fonfría“ tudíž způsobilo poškození ZCHÚ „Alto Sil“, neboť typ stanoviště 9230 –– galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*, který mohl být tetřevem hlušcem užíván, byl na ploše 17,92 hektaru zničen.

b) K vlivům na sousední plochy

86. Článek 6 odst. 2 směrnice o stanovištích rovněž požaduje vyloučit vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

87. Tato ochrana má sice velmi široký dosah, vzhledem k tomu, že není nezbytný důkaz významného vyrušování, nýbrž podle doslovného znění tohoto ustanovení postačí, aby vyrušování mohlo být významné.

88. Jak již bylo uvedeno, vyplývají ze spisu možná vyrušování hlukem až do vzdálenosti čtyř kilometrů a vibracemi až do vzdálenosti 300 metrů. Krom toho je mezi účastníky sporu nesporné, že tetřev hlušec je velmi citlivý. Podle mapy předložené Komisí [49] se různé areály kritické pro tetřeva hlušce nacházejí v uvedených vzdálenostech k vytýkaným povrchovým dolům.

89. Podle studie z roku 2005 nelze ovšem vyrušování tetřeva hlušce tohoto druhu považovat za významná vzhledem k tomu, že výskyt tohoto druhu ustoupil na samé okraje oblasti jeho rozšíření. To platilo také pro místa, kde se nenacházejí těžební provozy. Tam dochází zčásti dokonce k ještě podstatně silnějšímu ústupu [50]. Jak Španělsko správně uvádí, vyrušování tetřeva hlušce povrchovou těžbou není ani v ostatních dokumentech obsažených ve spise popsáno jako nebezpečí. Komise tudíž neposkytla nezbytný důkaz pro to, že vyrušování hlukem a vibracemi je obecně nutno považovat za významné.

90. Něco jiného však platí pro kritický areál AS-09, místo páření „Robledo El Chano“, který přímo sousedí s povrchovým dolem

49 — Plán 1, s. 48 přílohy žaloby. Vzhledem k tomu, že uvedené měřítko není správné, byly vzdálenosti vypočteny s pomocí Google Maps Distance Calculator (http://www.daftlogic.com/projects-google-maps-distance-calculator.htm).

50 — Strana 239 přílohy žaloby.

„Fonfría“. Toto místo páření bylo sice podle údajů Španělska opuštěno již na konci osmdesátých let [51], avšak podle inventarizace regionu Kastilie-León [52] předložené Španělskem bylo používáno ještě v roce 1999 a nebylo obsazeno teprve při kontrole v roce 2003.

91. Uvedená inventarizace je jediným dokumentem ve spise, z něhož lze vyčíst, že vychází ze specifického pozorování tetřevů hlušců v tomto areálu. Přísluší mu tudíž vyšší význam než pouhým tvrzením o dřívějším opuštění místa páření, např. ve studii z roku 2005. Vzhledem k tomu, že inventarizace byla provedena španělskými orgány a Španělsko ji podstatně nevyvrátilo ani neoslabilo, dokazuje dostatečným způsobem, že tetřev hlušec toto místo páření v časové souvislosti se zahájením provozu povrchového dolu „Fonfría“ opustil.

92. Kromě toho z dopisů dvou uznávaných odborníků, kteří se rovněž podíleli na španělském plánu na zachování kantábrijského tetřeva hlušce, vyplývá, že tetřevi opouštějí přinejmenším lesní plochy, které se nacházejí v těsné blízkosti povrchových těžebních provozů [53]. Je tudíž nutno vycházet z toho, že vyrušování tetřeva hlušce provozem povrchového dolu „Fonfría“ způsobilo v konkrétním případě opuštění místa páření „Robledo El Chano“.

93. Provoz povrchového dolu „Fonfría“ tudíž způsobil významné vyrušení tetřeva hlušce na místě páření „Robledo El Chano“.

c) K bariérovému účinku záměrů povrchových dolů

94. Konečně Komise namítá, že záměry povrchových dolů přispívají k izolaci částečných populací tetřeva hlušce, neboť uzamykají spojovací koridory k ostatním populacím.

95. Komise se přitom opírá o již uvedený dopis dvou uznávaných odborníků, kteří se rovněž podíleli na španělském plánu k zachování kantábrijského tetřeva hlušce [54]. Tito odborníci odmítají různé záměry povrchových dolů na severní straně Sil, včetně povrchových

51 — Strana 227 přílohy žaloby.

52 — Situación del urogallo en Castilla y Leon, s. 307 a 318 přílohy žalobní odpovědi.

53 — Strana 651 přílohy žaloby.

54 — Strana 650 a násl. přílohy žaloby.

dolů „Fonfría“, „Feixolín“ a rozšíření dolu „Feixolín“. Tyto záměry by společně izolovaly jižnější populace tetřeva hlušce v ZCHÚ „Alto Sil“ a mohly přispět k jeho vymizení.

96. Izolaci částečných populací chráněných druhů je v zásadě nutno považovat za poškozování dotčeného chráněného území [55].

97. Povrchové doly „Salguero-Prégame-Valdesegadas“ a „Nueva Julia“ se ovšem nacházejí mimo migrační koridory, jejichž negativní ovlivnění je uplatňováno v uvedeném dopise [56]. Nepřispívají tudíž k izolaci dotčených částečných populací.

98. Co se týče dolů „Fonfría“, „Feixolín“ a rozšíření dolu „Feixolín“, Španělsko sice tvrzením Komise v tomto bodu odporuje, chybí však jakýkoli argument, který by kritiku – vycházející z vědeckých odůvodnění – oslabil. Izolace částečných populací je ostatně uznána jako ohrožení tetřeva hlušce rovněž ve španělském plánu k zachování tohoto druhu.

99. Je tudíž nutno konstatovat, že vyrušování vyplývající z povrchových dolů „Fonfría“, „Feixolín“ a rozšíření dolů „Feixolín“ jsou významná v tom rozsahu, v němž přispívají k izolaci částečných populací tetřeva hlušce.

d) Dílčí závěr

100. Souhrnem je nutno konstatovat, že provádění záměru „Fonfría“ způsobilo poškození ZCHÚ „Alto Sil“, vzhledem k tomu, že typ stanoviště 9230, galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*, který mohl být tetřevem hlušcem užíván, byl na ploše 17,92 hektaru zničen. Tento povrchový důl způsobil rovněž významná vyrušení tetřeva hlušce na místě páření „Robledo El Chano“. A konečně jsou vyrušování vyplývající společně z povrchových dolů „Fonfría“, „Feixolín“ a z rozšíření dolu „Feixolín“ významná v rozsahu, v němž přispívají k izolaci částečné populace tetřeva hlušce.

3. K odpovědnosti Španělska

101. Je sporné, zda jsou tato skutečná poškození a vyrušování již způsobilá odůvodnit

55 — Viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 20. května 2010, Komise v. Španělsko (Iberischer Luchs, C-308/08, Sb. rozh. s. I-4281, bod 25).

56 — Viz mapa na s. 653 přílohy žaloby a plán různých záměrů na s. 48.

porušení čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích ze strany Španělska.

102. V tomto rozsahu je nutno rozlišovat mezi povolenými záměry „Fonfría“ a „Feixolín“ na jedné straně a nepovoleným rozšířením záměru „Feixolín“ na straně druhé.

103. Za přípustné vlivy povolených záměrů je členský stát z důvodu svého souhlasu plně odpovědný. To platí také tehdy, jsou-li ochranná ustanovení dodatečně zpřísněna. Příslušné orgány jsou informovány a mohou přijmout nezbytná opatření. Španělsko je tudíž odpovědné za důsledky záměrů „Fonfría“ a „Feixolín“.

104. Za nepovolená jednání soukromých osob a jejich účinky naproti tomu členský stát přímo odpovědný není. Povinnost přijmout opatření, jež mají za cíl vyloučit poškozování přírodních stanovišť, stanovená v čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, zahrnuje ovšem zamezení škodlivým jednáním soukromých subjektů, anebo přinejmenším co nejrychlejší ukončení takovýchto jednání.

105. Rozšíření dolu „Feixolín“ bylo podle spisu přinejmenším od roku 2005 provozováno s vědomím příslušných orgánů bez povolení [57]. Španělsko však tyto práce zakázalo teprve 6. listopadu 2009. Stav neslučitelný s čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích byl tudíž tolerován minimálně čtyři roky, ačkoliv způsoboval významná vyrušování v ZCHÚ „Alto Sil“. Španělsko tudíž nepřijalo potřebná opatření co možná nejrychleji.

4. K odůvodnění negativního ovlivnění tetřeva hlušce

106. Poškozování a vyrušování by však nemohla být odůvodněná.

107. Rovněž v tomto rozsahu je nutno rozlišovat mezi povolenými záměry „Fonfría“ a „Feixolín“ na straně jedné a nepovoleným rozšířením záměru „Feixolín“ na straně druhé.

108. Článek 6 odst. 2 směrnice o stanovištích nestanoví – jako ochrana faktické oblasti ochrany ptactva podle čl. 4 odst. 4 směrnice o ochraně ptáků – odůvodnění na základě převažujících zájmů. Ochrana

57 — Studie z roku 2005, s. 235 přílohy žaloby, uvádí záměr jako„explotacion activa“.

lokality směrnicí o stanovištích vychází totiž z úvahy, že poškozování nebo významná vyrušování chráněných území musí být v každém případě povolena podle čl. 6 odst. 3 a 4 (a v daném případě odůvodněná!). A vychází-li takové povolení z přiměřeného posouzení důsledků pro lokalitu, nezbývá v zásadě prostor pro použití čl. 6 odst. 2 [58].

109. Rozšíření záměru „Feixolín" vyžadovalo povolení v souladu s čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích. V tomto rámci mohl být uvedený záměr navzdory dalšímu negativnímu ovlivnění ZCHÚ „Alto Sil" za určitých podmínek odůvodněný. Vzhledem k tomu, že však tento postup nebyl použit, je nutno odůvodněnost záměru zamítnout.

110. Na záměry „Fonfría" a „Feixolín" se čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice naproti tomu ještě vůbec nevztahoval. Nebylo by tudíž na místě bránit záměrům, které z časových důvodů nepodléhají *ex ante* posouzení podle čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích, v možnosti získat výjimečné povolení, jak je stanoveno v čl. 6 odst. 4. Tyto záměry by byly omezeny více než záměry pozdější, na něž se současně použijí čl. 6 odst. 2 až 4.

111. V důsledku toho je v případě *starých záměrů* třeba rovněž podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích připustit poškozování nebo významná vyrušování chráněných území, jestliže jsou dány hmotněprávní podmínky čl. 6 odst. 4, tj. naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, není-li k dispozici žádné alternativní řešení, za účelem zajištění ochrany celkové soudržnosti sítě NATURA 2000.

112. Formální posouzení důsledků pro lokalitu podle čl. 6 odst. 3 směrnice o stanovištích sice není vyžadováno, avšak tento prostor členských států k uvážení podléhá v případě uznání nároku omezení. Musí s péčí a nestranností přezkoumat všechny relevantní skutečnosti projednávaného případu a přitom zajistit, aby tyto skutečnosti poskytovaly podporu pro závěry, které jsou z nich vyvozovány [59]. Porovnání, přezkum alternativních řešení a kompenzační opatření tudíž

58 — Rozsudek Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging (citovaný v poznámce pod čarou 13, bod 35).

59 — Ke kontrole volného uvážení Komise viz rozsudky ze dne 18. července 2007, Industrias Químicas del Vallés v. Komise (C-326/05 P, Sb. rozh. s. I-6557, bod 77), a ze dne 6. listopadu 2008, Nizozemsko v. Komise (C-405/07 P, Sb. rozh. s. 55), a veškerá tam uvedená judikatura.

předpokládají přiměřené posouzení důsledků pro lokalitu vyžadujících odůvodnění [60].

113. V projednávaném případě se Španělsko odvolává na cíl snížení závislosti na externích zdrojích energie (bezpečnost zásobování), a na význam těžby pro místní hospodářství. Zásada právní jistoty mimoto vyžaduje, aby byl zohledněn zájem na zachování platných povolení [61].

114. Tyto zájmy musí být porovnány s negativním ovlivněním ZCHÚ „Alto Sil".

115. Přímá ztráta vhodného stanoviště pro tetřeva hlušce má pouze relativně nepatrný rozsah ve srovnání s celkovým výskytem tohoto typu stanoviště v ZCHÚ. Tam se podle standardního formuláře údajů nachází přibližně 2600 hektarů stanoviště typu 9230, galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*, podle věrohodných údajů Španělska možná dokonce 4000 hektarů. Ztráty způsobené povrchovým dolem „Fonfría" činí tudíž méně než 1 %.

116. Větší váhu má jistě ztráta místa páření a hrozící izolace jižních částečných populací. Není však vyloučeno, že zájem na uskutečnění záměrů povrchové těžby převáží nad nevýhodami pro tetřeva hlušce.

117. Krom toho se také nenabízejí žádná alternativní, pro ZCHÚ méně zatěžující, řešení. Černé uhlí lze těžit s výhodnými náklady povrchového dolu pouze tam, kde se za příslušných podmínek nachází. Většina ostatních plánovaných záměrů těžby se nachází rovněž v ZCHÚ, a může mít tudíž přinejmenším stejně velké důsledky.

118. Španělsko se krom toho odvolává na různá opatření, zejména v oblastech honitby, lesnictví, znovuzalesňování, likvidace požárů a ochrany ohrožených druhů [62], která společně prospějí také tetřevu hlušci v ZCHÚ „Alto Sil". Je možné, že vykompenzují zejména přímé zničení stanoviště tetřeva hlušce.

119. V projednávaném případě ovšem nemusí být s konečnou platností rozhodnuto ani o porovnání zájmů či o posouzení alternativních řešení, ani o kompenzačních opatřeních.

60 — Viz výše bod 61 a tam uvedené důkazy.

61 — Viz rozsudky ze dne 1. června 1999, Eco Swiss (C-126/97, Recueil, s. I-3055, bod 46), a ze dne 13. ledna 2004, Kühne & Heitz (C-453/00, Recueil, s. I-837, bod 24).

62 — Viz s. 271 a násl. přílohy žalobní odpovědi.

120. Chybí totiž dostatečné posouzení negativních ovlivnění ZCHÚ „Alto Sil“. Příslušné orgány zjevně dosud neuznaly, že ztráta místa páření „Robledo El Chano“ je s nejvyšší pravděpodobností způsobena povrchovým dolem „Fonfría“ a vůbec nepřihlížejí k možné izolaci částečných populací. Jakékoli porovnávání zájmů příslušnými orgány tudíž postrádá dostatečný základ a oba tyto body rovněž nevyžadují kompenzační opatření.

121. Negativní ovlivnění ZCHÚ „Alto Sil“ tudíž není opodstatněné.

5. Dílčí závěr ke druhé části druhého žalobního důvodu

122. Je tudíž nutno konstatovat, že Španělsko porušilo čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích, vzhledem k tomu, že nepřijalo nezbytná opatření za účelem zabránění neodůvodněnému negativnímu ovlivňování ZCHÚ „Alto Sil“ způsobenému provozem povrchových dolů „Feixolín“, „Fonfría“ a rozšířením dolu „Feixolín“.

C – *K prozatímní ochraně navrhované lokality významné pro Společenství (LVS) „Alto Sil“*

123. Třetím žalobním důvodem Komise vytýká, že Španělsko od roku 1998, co se týče těžby černého uhlí v dolech „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“ a „Nueva Julia“, nepřijalo nezbytná opatření k zachování ekologické hodnoty, kterou má navrhovaná lokalita „Alto Sil“ na vnitrostátní úrovni.

124. Podle směrnice o stanovištích jsou členské státy povinny, pokud jde o lokality, které jsou místem výskytu prioritních typů přírodních stanovišť nebo prioritních druhů a které byly určeny za účelem jejich zařazení do seznamu Společenství, přijmout vhodná ochranná opatření, aby byly zachovány ekologické charakteristiky uvedených lokalit. Členské státy tedy nemohou povolit zásahy, které by mohly vážně ohrozit ekologické charakteristiky těchto lokalit. Tak je tomu zejména v případě, že hrozící zásah buď zmenší značným způsobem rozlohu lokality, nebo způsobí vymizení prioritních druhů, které se vyskytují v lokalitě, nebo konečně způsobí zničení lokality nebo zánik jejích reprezentativních charakteristik [63].

63 — Rozsudky Bund Naturschutz in Bayern a další (citovaný v poznámce pod čarou10, body 44 a 46), Stadt Papenburg (citovaný v poznámce pod čarou31, bod 49) a Iberischer Luchs (citovaný v poznámce pod čarou55, bod 21).

125. Již konstatovaná ohrožení tetřeva hlušce jsou jako taková z hlediska tohoto žalobního důvodu bez významu, neboť ochrana tohoto druhu je zajištěna prostřednictvím ZCHÚ „Alto Sil".

126. Při přezkumu negativního ovlivňování ZCHÚ však bylo zjištěno, že povrchový důl „Fonfría" vedl ke zničení stanoviště typu 9230, galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*, který mohl být užíván tetřevem hlušcem, na ploše o rozloze 17,92 hektaru [64].

127. Mimoto byly podle Španělskem předložené studie z roku 2005 [65] z důvodu záměru „Fonfría" ztraceny další plochy s chráněnými typy stanovišť:

– 79,31 hektaru stanoviště typu 4030 – Evropská suchá vřesoviště (výskyt v lokalitě 0,36 %),

– 16,88 hektaru stanoviště typu 4090 – Endemické porosty nízkých keříků v horách Středomoří s druhy rodu Genista (výskyt v lokalitě 0,64 %),

– 6,76 hektaru stanoviště typu 6160 – Travinné porosty s *Festuca indigesta* v iberských horách (výskyt v lokalitě 1,5 %),

– 76,05 hektaru stanoviště typu 6510 – Nížinné sečené louky s druhy (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (celkový výskyt v lokalitě není známý),

– 5,63 hektaru stanoviště typu 8230 – Křemičité skály s pionýrskou vegetací (*Sedo-Scleranthion* nebo *Sedo albi-Veronicion dillenii*) (výskyt v lokalitě 0,1 %).

128. S výjimkou stanoviště typu 6510, který v oznámení oblasti není uveden, patří tyto typy stanovišť k ekologickým charakteristikám navrhované oblasti „Alto Sil". Její negativní ovlivnění ovšem nelze označit za „závažné", neboť dotčené plochy činí pouze velmi nepatrný podíl těchto typů stanovišť v navrhované oblasti [66] a rovněž nejsou prioritní. To platí o to více, je-li ztráta kompenzována na jiném místě [67].

129. Důležitější jsou možná ohrožení medvěda hnědého, prioritního druhu podle přílohy II směrnice o stanovištích.

130. Podle výkladu Komise brání povrchové doly tomuto druhu v užívání přímo využívaných ploch a vyhánějí jej z okolí. Komise k tomu na základě odborné zprávy

64 — Viz výše bod 85.
65 — Strana 235 přílohy žaloby.
66 — Viz výše bod 114.
67 — Viz výše bod 118.

stanoví vzdálenost 3,5 až 5 kilometrů. Spojíme-li dohromady různé záměry povrchové těžby a jiné zdroje vyrušování, ukazuje se, že tato vyrušování blokují důležitou migrační cestu medvěda hnědého, koridor Leitariegos [68]. Doly „Feixolín" a „Fonfría" se zjevně nachází přímo uvnitř tohoto koridoru [69].

131. Komise sice v této souvislosti zmiňuje nutnost spojit západní těžiště rozšíření medvědů hnědých v kantábrijských horách, k nimž patří LVS „Alto Sil", s východním těžištěm rozšíření, které se nachází ve vzdálenosti 50 až 100 kilometrů. Koridor Leitariegos ovšem patrně s tímto problémem nesouvisí. Spíše se jedná především o severo-jižní spojení mezi různými částečnými populacemi uvnitř západního těžiště rozšíření [70].

132. Tato blokáda měla jistě nepříznivý účinek na zachování medvěda hnědého, avšak během šesti let prozatímní ochrany lokality mezi lety 1998 a 2004 nedosáhla takové závažnosti, aby měla významný vliv na ekologické charakteristiky navrhované oblasti „Alto Sil". Zdá se být rovněž nepravděpodobným, že vede k vymizení medvěda hnědého. Španělsko totiž, aniž by to bylo zpochybněno, uvádí, že populace západního těžiště rozšíření v kantábrijských horách se mezi roky 1994 a 2007 významně zvýšila.

133. Porušení požadavků prozatímní ochrany navrhované lokality „Alto Sil" různými záměry povrchových dolů nelze tudíž konstatovat.

D – *K povolení záměrů s ohledem na LVS „Alto Sil"*

134. První částí čtvrtého žalobního důvodu Komise uvádí, že Španělsko porušilo čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích tím, že povolilo záměry povrchových dolů – totiž dolů „Feixolín", „Salguero-Prégame-Valdesegadas", „Fonfría" a „Nueva Julia" – aniž by posoudilo možné vlivy této těžby a v každém případě bez dodržení podmínek, za nichž by záměry mohly být navzdory nepříznivým vlivům uskutečněny.

135. Zatímco lokalita „Alto Sil" podléhala těmto ustanovením jako ZCHÚ podle

68 — Strany 672 a 675 přílohy žaloby. Rovněž Palomero a další, Cantabrian Brown Bear Trends, *Ursos* 18 (2), 145 a násl. [155 (s. 742 přílohy žaloby)], uvádějí těžební činnosti jako zdroj vyrušování a překážky pohybu medvědů hnědých.

69 — Interní stanovisko orgánu ochrany přírody regionu Kastilie-León ze dne 13. listopadu 1998, s. 114.

70 — To vyplývá rovněž z podkladů k projektu LIFE „Corredores de comunicación para la conservación del oso pardo cantábrico", s. 718 přílohy žaloby.

směrnice o ochraně ptáků již od svého vyhlášení v roce 2000, vztahovala se tato ustanovení na lokalitu jako LVS podle směrnice o stanovištích teprve od roku 2004. Ochranná opatření stanovená v čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích musí být totiž přijata pouze pro lokality, které byly zařazeny podle čl. 4 odst. 2 třetího pododstavce směrnice na Komisí vytvořený seznam lokalit, které byly vybrány jako lokality s významem pro Společenství [71]. K tomu došlo v roce 2004.

136. Požadavky čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích mohou být podle své povahy uplatněny pouze na rozhodnutí o povolení, která byla přijata poté, co tato ustanovení byla použitelná [72].

137. Komise sice uvádí opěrné body pro negativní ovlivnění LVS „Alto Sil", nejmenuje však žádný záměr, který byl od roku 2004 povolen.

138. V písemných podáních je sice diskutováno povolení rozšíření dolu „Feixolín", proti kterému Komise v souvislosti s projednávaným žalobním důvodem nic nenamítá. I kdyby však Komise tento postup povolování vytýkala, bylo by toto povolení pro projednávané řízení bez významu. Bylo totiž přijato teprve v červnu 2009, tedy po uplynutí lhůty – ke dni 1. února 2009 – uvedené v odůvodněném stanovisku.

139. Krom toho obsahuje duplika opěrné body ve prospěch toho, že v roce 2008 bylo přijato rozhodnutí týkající se záměru „Fonfría" [73], které pravděpodobně podléhalo čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích. Toto rozhodnutí však nebylo učiněno předmětem řízení.

140. Bez povolení uděleného po roce 2004 však tvrzené porušení čl. 6 odst. 3 a 4 ve vztahu k LVS „Alto Sil" není možné. První část čtvrtého žalobního důvodu je tudíž neopodstatněná.

E – *K negativnímu ovlivnění LVS „Alto Sil"*

141. Komise konečně druhou částí čtvrtého žalobního důvodu namítá, že Španělsko

71 — Viz rozsudky citované v poznámce pod čarou 10 Dragaggi a další, bod 25, a Bund Naturschutz in Bayern a další, bod 36.

72 — Viz rozsudek Stadt Papenburg (citovaný v poznámce pod čarou 31, bod 48) ke starým záměrům před uplynutím lhůty k provedení směrnice o stanovištích, jakož i stanovisko generální advokátky Sharpston ze dne 3. května 2007, Komise v. Itálie (Valloni e steppe pedegarganiche, C-388/05, Sb. rozh. s. I-7555, bod 51).

73 — Viz bod 7 dupliky a příloha D-1, s. 19 a násl.

ve vztahu k povrchovým dolům „Feixolín“, „Salguero-Prégame-Valdesegadas“, „Fonfría“, „Nueva Julia“ a rozšíření dolu „Feixolín“ nepřijalo opatření požadovaná podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích.

1. Ke zničení ploch s chráněnými stanovišti

142. Bylo sice právě konstatováno, že uvedené záměry nepodléhaly požadavkům čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice o stanovištích týkajícím se *ex ante* posuzování jejich důsledků pro LVS „Alto Sil“ [74]. To však nevylučuje použití čl. 6 odst. 2 na důsledky, které nastanou poté, co byla LVS zařazena na seznam Společenství [75].

143. Podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích přijmou členské státy vhodná opatření, aby v oblastech zvláštní ochrany vyloučily poškozování přírodních stanovišť a stanovišť druhů, jakož i vyrušování druhů, pro něž jsou tato území určena, pokud by takové vyrušování mohlo být významné ve vztahu k cílům této směrnice.

144. Výše uvedené přímé ztráty ploch s chráněnými typy stanovišť [76] v povrchovém dolu „Fonfría“ představují v zásadě poškození LVS „Alto Sil“. Komise ovšem neobjasnila, v jakém rozsahu tyto ztráty nastaly teprve po roce 2004. Zdá se být spíše pravděpodobné, že stromy byly pokáceny na počátku těžby od roku 2001. Ztráty před zařazením LVS na seznam Společenství spadají sice pod prozatímní ochranu LVS [77], avšak Španělsko jim nemuselo podle čl. 6 odst. 2 zabránit.

145. Ze spisu ovšem nelze dospět k závěru, že nepovolené práce na rozšíření dolu „Feixolín“ po zařazení LVS na seznam Společenství vedly ke ztrátě ploch s chráněnými typy stanovišť. 93,9 hektaru těžební plochy [78] uvedené v původní žádosti zahrnovaly 77,77 hektaru

74 — Viz výše, bod 134 a násl.
75 — Viz výše, bod 68 a násl.
76 — Viz výše, bod 126 a násl.
77 — Viz výše, bod 127 a násl.
78 — Strana 212 přílohy žaloby.

chráněného typu stanoviště [79]. Nepovolené práce se týkaly 35,24 hektaru [80]. I kdybychom se domnívali, že nepovolený provoz zahrnoval veškeré plochy, na nichž se nevyskytují žádné chráněné typy stanovišť, přesto by vedl ke ztrátě více než 19 hektarů chráněného typu stanoviště. Zpráva předložená španělskou vládou o stavu dotčených ploch tento odhad potvrzuje, neboť byl podle ní přiznán přinejmenším podíl na ztrátě vegetace [81].

146. Jak již bylo konstatováno v souvislosti s negativními ovlivňováními ZCHÚ „Alto Sil", spadají důsledky tohoto záměru do odpovědnosti Španělska [82] a odůvodnění také nepřichází v úvahu [83].

147. Španělsko tak porušilo čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích tím, že nepřijalo nezbytná opatření, aby zabránilo zničení typů stanovišť uvnitř LVS „Alto Sil" podle přílohy I směrnice rozšířením povrchového dolu „Feixolín".

2. K vyrušování na sousedních plochách a k bariérovému účinku

148. Vyrušování medvědů hnědých objasněné již pro období před rokem 2004 na plochách v okolí povrchových dolů a blokáda koridoru Leitariegos, důležité migrační cesty medvědů hnědých [84], trvalo také po zařazení lokality na seznam Společenství.

149. Tyto důsledky sice předtím neznamenaly „závažné zhoršení" ve smyslu judikatury k prozatímní ochraně navrhovaných oblastí, jsou však nicméně závažné z hlediska cílů směrnice o stanovištích. Medvěd hnědý totiž nejen ztrácí podstatné plochy, které by mohl využívat, nýbrž především jsou od sebe odděleny částečné populace. Toto oddělení nabývá na významu tím více, čím déle trvá.

150. Studie z roku 2005 sice tyto nevýhody nepovažuje za významné [85], popisuje však zároveň možnost blokády koridoru jako jedno

79 — Strana 235 přílohy žaloby: 45,64 hektarů stanoviště typu 4030 – Evropská suchá vřesoviště, 6,52 hektarů stanoviště typu 8220 – Křemičité skalní svahy s chasmofytní vegetací a 19,09 hektarů stanoviště typu 9230 – galicijsko-portugalské doubravy s druhy *Quercus robur* a *Quercus pyrenaica*.

80 — Strana 442 přílohy žalobní odpovědi.

81 — Viz s. 40 přílohy dupliky.

82 — Viz výše, bod 104 a násl.

83 — Viz výše, bod 109.

84 — Viz výše, bod 129 a násl.

85 — Strana 237 a násl. přílohy žaloby.

z největších nebezpečí pro odpočinek medvědů hnědých [86]. Jejich hodnocení jako nevýznamné tudíž odporuje některým zjištěním.

151. Přinejmenším hluk a vibrace povrchových dolů „Feixolín“, „Fonfría“ a rozšíření dolu „Feixolín“, jakož i blokáda koridoru Leitariegos těmito vyrušováními LVS „Alto Sil“ jsou tudíž s ohledem na zachování medvěda hnědého významné.

152. Vzhledem k tomu, že povrchové doly „Feixolín“ a „Fonfría“ byly povoleny před zařazením lokality na seznam Společenství, mohla by být vyrušování z nich v zásadě odůvodněná. Platí zásady objasněné již v souvislosti s tetřevem hlušcem v ZCHÚ „Alto Sil“ [87].

153. Příslušné orgány však zejména studií z roku 2005 přezkoumaly ohrožení medvěda hnědého v LVS „Alto Sil“ o poznání intenzivněji [88] než ohrožení tetřeva hlušce na stejnojmenném ZCHÚ. Komise tento přezkum z hlediska obsahu nezpochybňuje. Tvoří tudíž formulačně vhodný základ pro odůvodnění negativního vlivu na medvěda hnědého.

154. Je tudíž v podstatě zřejmé, že španělské orgány předpokládaly naléhavé důvody převažujícího veřejného zájmu na dalším provozu těžby – totiž bezpečnost zásobování, pracovní místa a platnost povolení – a vyloučily alternativy.

155. Uvedený posudek obsahuje dokonce návrhy opatření, která se zdají být vhodná k ochraně celkové soudržnosti sítě NATURA 2000. Mají totiž zajistit zejména další užívání koridoru Leitariegos medvědem hnědým [89]. Komise vhodnost těchto opatření nezpochybňuje.

156. Avšak rovněž zde nemusí být konečným způsobem rozhodnuto, zda se skutečně jedná o případ odůvodněnosti. Jak totiž Španělsko samo uvádí, uvedená kompenzační opatření dosud představují pouze návrhy, které ještě nebyly uskutečněny [90]. Opatření nezbytná k zajištění soudržnosti sítě NATURA 2000 tudíž dosud chybí.

86 — Strana 256 a násl. přílohy žaloby.
87 — Viz výše, bod 106 a násl.
88 — Strany 239 a 255 a násl. přílohy žaloby.
89 — Strana 255 a násl. přílohy žaloby.
90 — Viz bod 28 dupliky.

157. Odůvodněnost neprovedení opatření k ochraně LVS „Alto Sil“ proti negativnímu ovlivňování povrchovými doly „Feixolín“, „Fonfría“ a rozšířením dolu „Feixolín“ tudíž nelze konstatovat.

3. Dílčí závěr ke druhé části čtvrtého žalobního důvodu

158. V důsledku toho porušilo Španělsko čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích tím, že nepřijalo nezbytná opatření k zabránění neodůvodněnému negativnímu ovlivňování LVS „Alto Sil“ provozem povrchových dolů „Feixolín“, „Fonfría“ a rozšířením dolu „Feixolín“.

F – *Ke směrnici EIA*

159. Závěrem je nutno přistoupit k prvnímu žalobnímu důvodu, jímž Komise vytýká použití článků 2, 3 a čl. 5 odst. 1 a 3 směrnice EIA při povolování záměrů „Fonfría“, „Nueva Julia“ a „Ladrones“. Nejprve je nutno přezkoumat, zda tyto záměry vůbec vyžadují posouzení podle směrnice, a následně je nutno přistoupit k obsahu posouzení.

1. K nezbytnosti posuzování vlivů na životní prostředí

160. Podle čl. 4 odst. 1 směrnice EIA podléhají záměry uvedené v příloze I posouzení svých vlivů na životní prostředí. Ve znění směrnice 97/11 zahrnovala směrnice EIA jako záměr podle přílohy I bodu 19 povrchovou těžbu, pokud plocha místa přesahovala 25 hektarů.

161. V souladu s tím vyžadují povrchové doly „Nueva Julia“ a „Ladrones“ bezesporu posouzení vlivů na životní prostředí, neboť se jedná o povrchovou těžbu, u níž plocha místa přesahuje 25 hektarů ve smyslu přílohy I směrnice EIA.

162. Žádost o povolení povrchového dolu „Fonfría“ byla naproti tomu podle spisu [91] podána dne 11. března 1998. Podle čl. 3 odst. 2 směrnice 97/11 se na žádosti o povolení, které

91 — Strana 38 přílohy žalobní odpovědi.

byly předloženy před 14. březnem 1999, nevztahuje Komisí uplatňovaná verze směrnice EIA ve znění směrnice 97/11, nýbrž její původní znění. Porušení směrnice EIA ve znění směrnice 97/11 je tudíž vyloučeno.

163. Je sporné, zda návrhovému žádání Komise – oproti jeho doslovnému znění a jeho odůvodnění – je nutno rozumět v tom smyslu, že zahrnuje porušení původního znění směrnice EIA. To by si bylo možno představit, pokud by se obě znění směrnice, pokud jde o jejich použití na projednávaný případ, podstatně nelišila.

164. Tato znění se však navzájem podstatně liší.

165. Především bylo třeba podrobit povrchovou těžbu, jestliže plocha místa přesahovala 25 hektarů, posouzení teprve po změnách prostřednictvím směrnice 97/11 podle čl. 4 odst. 1 a přílohy II bodu 19 směrnice EIA. Naproti tomu podle původního znění směrnice EIA podléhala povrchová těžba černého uhlí a hnědého uhlí/lignitu čl. 4 odst. 2 a příloze II bodu 2 písm. e). V souladu s tím musela být podrobena posouzení pouze tehdy, pokud členské státy usoudily, že to jejich povaha vyžaduje. Zda bylo posouzení nezbytné, nebylo v projednávaném řízení vysvětleno.

166. Žalobu je nutno tudíž v tomto bodu zamítnout.

167. Pouze pro případ, že by se Soudní dvůr chtěl s tímto bodem přesto zabývat, – například proto, že Španělsko zjevně provedlo původní znění směrnice EIA v tom smyslu, že takové záměry vyžadují posouzení [92] – diskutuji dále podpůrně, zda Komisí uplatněné nedostatky posouzení vlivů na životní prostředí existují rovněž, pokud jde o povrchový důl „Fonfría“.

2. K posuzovaným vlivům na životní prostředí

168. Co se týče obsahu příslušných posouzení, Komise vytýká, že nepřímé či kumulativní vlivy záměrů na oba dotčené druhy, tetřeva hlušce a medvěda hnědého, nebyly dostatečně přezkoumány.

92 — Podle prohlášení o vlivech na životní prostředí, s. 72 přílohy žaloby, musel být záměr na základě španělského provedení původního znění směrnice EIA povinně podroben posouzení.

169. Podle čl. 2 odst. 1 směrnice EIA podléhají záměry, u nichž je nutno počítat s významnými vlivy na životní prostředí, posouzení z hlediska vlivů na životní prostředí. Článek 3 stanoví obsah tohoto posouzení a článek 5 upravuje informace, které je třeba poskytnout.

170. Španělsko zastává názor, že posouzení nepřímých a kumulativních vlivů není povinné, nýbrž pouze žádoucí. To je odůvodněno zněním poznámky pod čarou k příloze IV bodu 4 směrnice EIA.

171. Podle této poznámky pod čarou *by měl* popis vlivů záměru zahrnovat přímé a jakékoliv nepřímé, sekundární, kumulativní, krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé, stálé a dočasné, pozitivní a negativní vlivy záměru.

172. Tuto poznámku pod čarou k příloze IV bodu 4 směrnice EIA je nutno vykládat v souvislosti s čl. 5 odst. 1, který odkazuje na přílohu IV. Článek 5 odst. 1 poskytuje členským státům při vnitrostátním provádění tohoto ustanovení Společenství určitý prostor k rozhodování. Poté přijmou nezbytná opatření k zajištění, aby oznamovatel poskytl nezbytné informace, pokud za prvé považují tyto informace za důležité v dané fázi povolovacího řízení a vzhledem ke zvláštním rysům konkrétního záměru nebo určitého druhu záměrů, a za druhé považují za odůvodněné požadovat po oznamovateli, aby tyto informace shromáždil [93].

173. Použití výrazu „měl by“ (německy „sollte“, anglicky „should“, francouzsky „devrait“) v poznámce pod čarou k příloze IV bodu 4 směrnice EIA je dalším vyjádřením tohoto prostoru, kterým členské státy při požadavcích na popis vlivů záměru na životní prostředí disponují. Prostor, který mají členské státy při provádění tohoto ustanovení do vnitrostátního práva k dispozici, je však přezkoumatelný soudem [94].

174. Měřítkem pro přezkum jsou především čl. 2 odst. 1 a článek 3 směrnice EIA.

175. Podle čl. 2 odst. 1 směrnice EIA mají být vlivy záměru na životní prostředí přezkoumány, mohou-li být významné. Obsah tohoto přezkumu tudíž nelze omezit na určité formalismy, nýbrž se musí vztahovat přinejmenším na vlivy, které by mohly být významné.

176. To potvrzuje článek 3 směrnice EIA, který abstraktně definuje obsah posuzování vlivů na životní prostředí. V souladu s ním

93 — Rozsudek ze dne 19. září 2000, Linster (C-287/98, Recueil, s. I-6917, bod 36).

94 — Rozsudek Linster (citovaný v poznámce pod čarou 93, bod 37).

posuzování vlivů na životní prostředí vhodným způsobem určí, popíše a posoudí v každém jednotlivém případě a v souladu s články 4 až 11 přímé a nepřímé vlivy záměru na člověka, faunu a flóru, půdu, vodu, ovzduší, podnebí a krajinu, hmotné statky a kulturní dědictví, jakož i vzájemné působení mezi těmito faktory. V důsledku toho jsou nepřímé vlivy v každém případě součástí posuzování a musí být zohledněny podmínky příslušného jednotlivého případu [95].

177. Kromě toho může článek 3 směrnice EIA zavazovat příslušné orgány k tomu, aby si vyžádaly dodatečné informace, jsou-li nezbytné k tomu, aby dospěly k co možná nejúplnějšímu posouzení přímých a nepřímých vlivů dotčeného záměru na různé faktory a k zjištění jejich vzájemného působení [96].

178. Mimoto mohou mít pro úplné hodnocení na základě okolností v jednotlivém případě význam rovněž kumulativní vlivy. To se projevuje také na tom, že je třeba k nim přihlédnout při rozhodování o nezbytnosti posuzování vlivů na životní prostředí [97].

179. Vzhledem k tomu je nutno k nepřímým nebo kumulativním vlivům přihlédnout tehdy, mohou-li být podle okolností v jednotlivém případě významné.

180. Z toho, co bylo uvedeno k použití směrnice o stanovištích, vyplývá, že právě nepřímým a kumulativním vlivům různých povrchových dolů uvnitř a v sousedství lokality „Alto Sil“ na tetřeva hlušce a medvěda hnědého přísluší zvláštní význam. Posouzení záměrů „Fonfría“, „Nueva Julia“ a „Ladrones“ tudíž muselo tyto vlivy zahrnovat.

181. Studie vlivů na životní prostředí k povrchovému dolu „Fonfría“ uvádí sice medvěda hnědého s poznámkou, že se jeho stanoviště nachází severně, a není tudíž dotčeno [98], jakož i tetřeva hlušce, který užívá plochy v určité vzdálenosti na západ od záměrů [99]. Tyto údaje jsou však zjevně nedostatečné. Nejsou tak uvedeny vlivy na migrační pohyby obou druhů ani na místo páření „Robledo El Chano“.

95 — Rozsudek ze dne 3. března 2011, Komise v. Irsko (C-50/09, Sb. rozh. s. I-873, bod 37).

96 — Rozsudek Komise v. Irsko (citovaný v poznámce pod čarou 95, bod 40).

97 — Rozsudek ze dne 21. září 1999, Komise v. Irsko (C-392/96, Recueil, s. I-5901, bod 76).

98 — Strana 95 přílohy žaloby.

99 — Strana 96 přílohy žaloby.

182. Dokumenty k povolení povrchového dolu „Nueva Julia“ [100] oba tyto druhy ještě ani neuvádějí.

183. Nejdále jdou dokumenty k povolení povrchového dolu „Ladrones“. Tam se pro medvěda hnědého uvádí, že mizí plochy nepatrného významu a není blokováno žádné spojení mezi částečnými výskyty [101]. Naproti tomu přezkum tetřeva hlušce zůstává příliš povrchní. V rozhodnutí o povolení se sice uvádí, že byly přezkoumány možné vlivy tohoto záměru na tetřeva hlušce a uspokojivě posouzeny [102]. Takové pouhé tvrzení nemůže ovšem dokazovat, že nezbytná posouzení byla skutečně provedena.

184. Zbývá tudíž potvrdit, že posouzení vlivů záměrů „Fonfría“, „Nueva Julia“ a „Ladrones“ na životní prostředí byla z obsahového hlediska neúplná.

100 — Strana 72 a násl. přílohy žalobní odpovědi.
101 — Strana 106 přílohy žalobní odpovědi.
102 — Strana 105 a násl. přílohy žalobní odpovědi.

185. Studie z roku 2005 sice sahá, zejména pokud jde o medvěda hnědého, podstatně dále, nemůže však zhojit neúplnost posouzení vlivů na životní prostředí. Jak Komise správně uvádí, tato posouzení podle čl. 2 odst. 1 směrnice EIA musí být totiž provedena před povolením příslušných záměrů.

186. Vzhledem k tomu, že jsem přezkoumala použití směrnice EIA na záměr „Fonfría“ pouze podpůrně, je nutno potvrdit, že Španělsko při povolování záměrů „Nueva Julia“ a „Ladrones“ porušilo články 2, 3, jakož i čl. 5 odst. 1 a 3 směrnice EIA.

V – K nákladům řízení

187. Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.

VI – Závěry

188. Navrhuji tedy Soudnímu dvoru, aby rozhodl takto:

„1. Španělské království porušilo při povolování záměrů ‚Nueva Julia' a ‚Ladrones' články 2 a 3, jakož i čl. 5 odst. 1 a 3 směrnice 85/337/EHS ze dne 27. června 1985 o posuzování vlivů některých veřejných a soukromých záměrů na životní prostředí ve znění směrnice Rady 97/11/ES a čl. 6 odst. 3 a 4 směrnice 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin.

2. Španělsko porušilo čl. 6 odst. 2 směrnice 92/43 tím, že nepřijalo nezbytná opatření k zabránění poškozování zvláště chráněného území a lokality zvláštního významu pro Společenství ‚Alto Sil' provozem povrchových dolů ‚Feixolín', ‚Fonfría' a rozšíření ‚Feixolín'.

3. Ve zbývající části se žaloba zamítá.

4. Španělsko a Evropská komise ponesou vlastní náklady řízení."